

ETNICKÉ A NÁRODNÉ NAPÄTIA TĚMOU
MEDZINÁRODNEJ KONFERENCIE

V dňoch 13.-16. novembra 1996 sa na Masarykovej univerzite v Brne konala medzinárodná konferencia pod názvom *Ethnic and Nation Tensions*. Organizátorom podujatia bol prof. G. F. McLean z Katolíckej univerzity vo Washingtone v spolupráci s Katedrou filozofie MU Brno. Jeho súčasťou bola i diskusia k medzinárodnému projektu *Building Democratic Societies: Values and Rights*, na ktorej participovali i pracovníci Filozofického ústavu SAV a Prognostického ústavu SAV. Účastníkmi konferencie boli zástupcovia riešiteľských kolektívov z Českej republiky, USA, zo Slovenska, Litovska, zo štátov bývalej Juhoslávie, Poľska, Ukrajiny, Rumunska a Maďarska. Konferencia bola jednou z radu vedeckých podujatí dlhodobého medzinárodného projektu pod názvom *Cultural Heritage and Contemporary Change in Central and Eastern Europe*, ktorého koordinátorom je The Council for Research in Values and Philosophy so sídlom vo Washingtone. Cieľom projektu je výskum aktuálnych spoločenských tém a ich filozofická reflexia v krajinách bývalého socialistického bloku. Výsledkom prvej etapy slovenskej časti projektu je knižná publikácia *Language, Values and the Slovak Nation*, na tvorbe ktorej participovali pracovníci oboch už spomenutých ústavov SAV.

Súčasná druhá etapa projektu je zameraná na výskum najzávažnejších tém súčasnosti. Z tohto hľadiska sa ako najvýznamnejší javí problém transformácie socialistického spoločenského zriadenia na demokratické a s ním súvisiace otázky transformácie hodnotového systému a identity tak u jednotlivca, ako aj u skupín či celej spoločnosti.

Tieto problémy sú spoločné pre všetky postkomunistické krajiny a nevyhnutnosť ich riešenia potvrdzuje každodenná realita. Z diskusie jednoznačne vyplynula potreba filozofickej reflexie transformačného procesu spoločenského zriadenia v týchto krajinách, ktorý je sprevádzaný závažnými problémami v oblasti transformácie hodnôt, hodnotového systému a identít. Tieto problémy môžu a nezriedka aj vyúsťujú do rôznych konfliktov vnútorných personálnych, interpersonálnych a v súčasnosti do najaktuálnejších a zároveň pre humánny princíp najnebezpečnejších etnických a národných napätí. Východiskom je vybudovanie spoločnosti na kvalitatívne nových základoch spočívajúcich na novom type identity jednotlivca i spoločenských celkov, založenom na princípe humanity, rekonštitúcii slobody človeka nevyhnutne sprevádzanej pocitom jeho zodpovednosti za seba, ale i za spoločenstvo a ľudstvo ako také.

Dôležitou súčasťou podujatia bola diskusia k draftovému materiálu *Building Democratic Societies*, na ktorom participovalo 11 vedeckých pracovníkov zo Slovenska. Zástupcovia oboch participujúcich ústavov Tibor Pichler a Jana Gašparíková oboznámili účastníkov s ideovým zámerom spracovania témy projektu a s jeho výsledkami.

Autori, pracovníci Filozofického ústavu SAV, sa v predložených prácach zaoberali širokým registrom problémov týkajúcich sa tvorby nových typov individuálnej a kolektívnej identity, úlohy tradícií a prebiehajúcej ideovej diverzifikácie v transformačnom procese, zmeny sociálneho poriadku a univerzality ľudských práv, ako aj environmentálnej a podnikateľskej etiky: J. Balážová: *Doubleness of Nationalism*; E. Gál: *Difference, Identity and Politics*; K. Kollár: *Nation and Transformation*; F. Novosád: *Culture of Uncertainty*; Z. Palovičová: *Environmental Ethics*; J. Pauer: *Culture and Human Rights*; T. Pichler: *Continuity and Change: The Role of Tradition*; T. Sedová: *Beyond Rationality*; E. Smolková: *Environmental Thinking and Social Transformation*; D. Smreková: *About the Place of Ethics in the World of Business*.

Blok statí, ktorého autormi sú pracovníci a spolupracovníci Prognostického ústavu SAV, je venovaný predovšetkým identifikácii rôznych druhov politík (privatizačnej, problémov manažmentu atď.): J. Nemeč: *Privatization Process*; pripravované príspevky J. Gašparíkovej, D. Brzicu a M. Olssona (Uppsala, Švédsko).

Svoje projekty predstavili aj zástupcovia riešiteľských kolektívov z ČR, Juhoslávie a Maďarska.

Živá diskusia k jednotlivým problémom potvrdila zmyslupnosť tohto projektu. Ukazuje sa, že filozofická reflexia prebiehajúceho transformačného procesu má svoje opodstatnenie, najmä ak jej výsledkom je identifikácia skutočných koreňov spoločenských problémov súčasnosti a náčrt ich možných riešení.

Jana Balážová

PhDr. Jana Balážová, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR